

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ДЛЯ ОЗНАЙОМЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З РІДНИМ КРАЄМ

Старікова Л. П.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-
математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті*
**Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна**

На сучасному етапі розвитку суспільство України переживає складні процеси національного відродження і вирішує низку завдань у науці, освіті, культурі, що позначається реформуванням підходів до навчання і виховання підростаючого покоління. Все більше підвищуються вимоги суспільства до громадянина України, який має бути полум'яним патріотом своєї держави, мати високі моральні якості, національну свідомість тощо. Виховання громадянина слід розпочинати з періоду дошкільного дитинства, коли відбувається пізнання та прийняття дитиною багатогранності навколишнього світу, формується базис особистісної культури, закладаються основи духовності й патріотизму. Реалізація цих завдань потребує наповнення усіх ланок освітнього процесу у закладах дошкільної освіти відповідним змістом, який би відображав для дітей дошкільного віку доступну для їх сприймання історію як усієї України, так і рідного для них краю.

Елементами вивчення рідного краю є звичаї, обряди, магичні діяння, народні художні промисли, декоративно-прикладне мистецтво, твори скульптури, архітектури, живопису тощо. Зазначимо, що усі ці елементи є самостійними елементами духовного та матеріального буття людини, які формують її моральне та соціальне обличчя. Світ рідного краю оспівується поетами, письменниками, художниками, які вносять у свої твори цінності й смисли, навіяні красою та неповторністю рідного краю, в якому жили й продовжують жити люди, зберігаючи та примножуючи його культурно-історичну спадщину [2].

Великий потенціал щодо пізнання рідного краю мають сучасні методи навчальної роботи, які, підвищують інтерес дітей до довкілля, ознайомлюють їх з суспільством, культурою, формують історичні

уявлення [1]. Серед таких методів ми виділяємо використання проєктів, що допомагають краще зрозуміти навколишній світ, зв'язки у ньому. Практика роботи з дітьми дошкільного віку підтверджує нагальну потребу у подальших розробках цього методу, чим і обумовлюється актуальність нашої роботи.

У працях дослідників Н. Гавриш, М. Веракса, Л. Горбуленко, Ю. Буракової, О. Євдокімової, Т. Піроженко, М. Машовець та ін. розглядаються методичні основи запровадження проєктної діяльності у сучасний освітній процес закладів дошкільної освіти. Окремі аспекти роботи, як наприклад, знайомство з творами художників з метою формування у дітей знань про історію та культуру рідного краю Харківщини, вимагають детальної розробки.

Метою нашого дослідження стало обґрунтування можливості ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з рідним краєм через запровадження методу проєктів (на прикладі знайомства з творчістю художників Харківщини).

Рідний край – це країна, що належить певному народові; вужче: рідний край – це місце народження людини та оточуюче довкілля, а також часто поняття має емоційний підтекст, маючи на увазі, що більшість відчувають до рідного краю особливе відчуття, яке поєднує любов і почуття патріотизму. Рідний край у нашому контексті – це своєрідна модель життя, культурний простір, в який дитина включається з народження. Саме рідний край визначає духовно-ціннісні орієнтири дитини. Вивчати рідний край – означає вивчати найрізноманітніші прояви його життя – у традиціях, побуті, історії, сучасності тощо. Вивчення рідного краю надає знання як про окремих історичний факт, подію сьогодення, так і про історію краю у цілому. Ця діяльність носить духовний характер і має різні рівні – від простого засвоєння історичних знань до пошуку нових (пошуково-дослідницька діяльність, вивчення просторового середовища, походи рідним краєм, екскурсії, вивчення діяльності людей, образу життя, їх цінності тощо).

Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з рідним краєм охоплює цілу систему різноманітної роботи. Одним із підходів щодо вивчення рідного краю Харківщини у ЗДО стало використання **методу проєктів** за освітньою технологією Т. Піроженко «Психолого-педагогічне проектування взаємодії дорослого і дитини», рекомендованою листом МОНМС України від 10.09.2012 № 1/9-639 «Про освітню розвиваючу технологію «Радість розвитку»».

З огляду на вищезазначене, коротко охарактеризуємо програму нашого пошукового проєкту «Художник Михайло Беркос і Харківщина» (2019 н.р.).

На Слобожанщині кінця XIX – початку XX ст. створилася самобутня пейзажна школа. Її представники розвинули і підняли на

високий художній рівень пейзажний живопис, збагативши його новими національними сюжетами, нетрадиційним трактуванням. У відтворенні конкретної місцевості, достовірних форм і явищ природи харківські митці С. Васильківський, М. Ткаченко, П. Мартинович, М. Пимоненко, М. Беркос використовували традиції вітчизняного пейзажу та досягнення імпресіоністів у передачі кольору, світла, повітря, створюючи своєрідний пласт художньої культури. Беркос М.А. – співець «садибної» культури, білих будинків в оточенні клумб з пишними квітами, зарослого старого саду, парників з сизою капустою тощо. Він залишив нам твори національного пейзажу високої живописної культури. Творчість художника позитивно була оцінена його сучасниками, у тому числі митцями харківської школи, громадськістю Харкова, особисто істориком та громадським діячем Д.І. Багалієм. І сьогодні викликають захоплення картини художника, сповнені відчуття оптимізму і життєствердження, радості спілкування з природою [2].

Метою нашого проєкту було поглиблення знань дітей про постать видатного митця України, життя якого було пов'язане з Харковом. Для цього необхідно було розширити знання дітей про живопис, навчити їх працювати з мистецькими альбомами творів живопису, в яких представлено мальовничі куточки Харкова; виховувати повагу до спадщини свого народу, виявляти власну творчість.

Проєкт реалізувався з використанням різних форм навчальної, виховної роботи, у тому числі перегляд добірок картин, відвідування «віртуальних музеїв», відвідування Харківського художнього музею, екскурсії мальовничими куточками Харкова, у тому числі до Ботанічного саду.

Нами висувалися основні завдання проєкту:

- дізнатися більше про постать видатного українського художника М. Беркоса, зокрема – про його творчість;
- ознайомитися з біографічними даними митця, пов'язаними з роками його перебування у Харкові;
- закріпити знання про такі жанри живопису як пейзаж (природа, міський пейзаж), натюрморт;
- виховувати почуття гордості за своє місто, його культуру.

У процесі реалізації проєкту було зроблено особливий акцент на створення розвивального середовища з ознайомлення дітей з картинами М. Беркоса. Для цього у художньому осередку старшої групи було облаштовано міні-виставку технічно якісних ксерокопій картин митця. Центральним елементом нашого проєкту були такі картини М. Беркоса: «Льон цвіте», «Мала Данилівка. Парники», «Яблуня цвіте», «Бузок цвіте», «Літній день. У дворі» та інші.

Дотримуючись рекомендованого алгоритму діяльності над проєктом, його реалізація здійснювалася нами у п'ять етапів.

I etan, мотиваційний. Мета – викликати у дітей бажання включитися у спільний задум, ближче познайомитися з творчістю М. Беркоса, отримати певну інформацію про місто Харків, його культуру. Форми роботи – перегляд фотоальбому з репродукціями картин, заняття з ознайомлення з довідками, віртуальна екскурсія до Харківського художнього музею, робота поза заняттями.

II etan, інформаційний. Мета – сформувати у дітей систему знань про творчість М. Беркоса, пов'язавши її з періодом життя митця у Харкові; розширити знання дітей про різні аспекти живопису. Форми роботи – заняття з акцентом на малюванні, бесіди про творчість М. Беркоса, відвідування міні-виставки з картин митця, екскурсія до мальовничого куточку саду Шевченка, гра «Крокуємо нашим містом» (логічні ланцюжки) тощо.

III etan, репродуктивно-узагальнюючий. Мета – надати дітям можливість практично застосувати знання, уміння та навички, набуті на попередньому (інформаційному) етапі для успішної роботи над проектом, створити умови для відображення дітьми отриманих вражень у малюнках, розповідях. Форми роботи – заняття з ознайомлення із соціумом, заняття з розвитку мовлення, сюжетно-рольова гра «Екскурсивод», дидактична гра «Пейзаж, портрет, натюрморт».

IV etan, творчий. Мета – реалізувати спільний творчий задум через розкриття творчих здібностей кожного з вихованців групи. Форми роботи – дитяча художня студія «Ми – талановиті нащадки художника Михайла Беркоса» (створення робіт у жанрі, у якому працював митець), вернісаж дитячих робіт.

V etan, рефлексивно-оцінний. Мета етапу: проаналізувати разом із дітьми проведену роботу, закріпити стійкий інтерес до вивчення рідного краю. Форми роботи – круглий стіл-обговорення «Моє знайомство із Михайлом Беркосом», мікрофон «Харків – величне місто», виготовлення подарункових листівок за тематикою творів М. Беркоса, вручення нагород за різними номінаціями (нагородженням охоплено усіх дітей групи).

Передбачуваний результат проектної діяльності – сформувати розуміння того, що їх рідне місто Харків має багату історію та культуру. Тут жило та працювало багато талановитих людей, які прославили Харків в Україні та у всьому світу. Ті, хто сьогодні живе у Харкові, повинні пишатися своїм містом, примножувати його історико-культурні досягнення.

Таким чином, ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з рідним краєм з використанням проектів є важливим напрямом роботи з огляду на оновлення підходів до виховання дитини, формування основ патріотизму, розширення знань про соціум тощо. Проведене дослідження підтвердило ефективність використання методу проектів у

процесі цілеспрямованої освітньої діяльності, що виявилось у підвищенні інтересу дітей до культури рідного краю, розширенні знань про рідний край, спрямованості на особистісно орієнтовану взаємодію педагогів та дітей у процесі ознайомлення з культурною спадщиною видатних діячів Харківщини.

Література:

1. Горбуленко Л.В., Святко Л.В. Тематичні проекти для дітей старшого дошкільного віку // *Формування життєвої компетентності у дошкільника : навчально-методичний збірник / упорядник Т.Л. Коршунова. Полтава: ПОІППО, 2011. С. 12.*

2. Система роботи по ознайомленню дошкільників з картинами видатних художників: *Методичні рекомендації / укладач Г.І. Дубчак. Золочів: Золочівський ВО, 2016. 150 с.*